

Congresoverzicht

Nationaal Voetgangerscongres 25 september 2018 | Amsterdam

De gelukkige voetganger

Op 25 september is het Nationaal Voetgangerscongres. Het enige nationale congres dat zich richt op de voetganger. En niet zomaar de voetganger, de gelukkige voetganger is het uitgangspunt van dit congres. Gemeente Amsterdam is dit jaar gastheer. De gemeente heeft de voetganger hoog in het vaandel en voert er actief beleid op.

Het Nationaal Voetgangerscongres wil de voetganger hoger op de politieke agenda zetten, met u en andere vakprofessionals op gebied van Gezondheid, Ruimte, Mobiliteit, Milieu, Economie en Bewegen.

Hoe zorgen we ervoor dat de voetganger transformeert naar een gelukkige voetganger zodat wij er allemaal profijt van hebben?

Programma van de dag

09:30 uur	Ontvangst met koffie en thee
10:00 uur	Start plenair programma
10:50 uur	Pauze
11:00 uur	Workshopronde 1 en een safari (wandeling) door Amsterdam
13:10 uur	Lunch
14:00 uur	Workshopronde 2
14:30 uur	Workshopronde 3
15:05 uur	Pauze
15:25 uur	Plenaire afsluiting
17:00 uur	Netwerkborrel

* Op de laatste pagina vindt u een meer gespecificeerd schema

Uw dagvoorzitter

AREND DE GEUS

De Geus is een ervaren dagvoorzitter, gespreksleider en programmamaker.

De combinatie van een carrière in het theater en de journalistieke ervaring als programmamaker, zorgt voor een veelzijdige achtergrond, die hem een heel eigen en vanzelfsprekende aanpak oplevert als moderator.

Keynotes

MARK MIERAS - *Wetenschapsjournalist gespecialiseerd in de hersenen* (spreekt om 10.15 uur)

EEN DUIK IN DE HERSENEN VAN DE VOETGANGER

Lopen is meer dan verplaatsen. Wie te voet gaat, denkt beter, is creatiever én heeft meer aandacht. Niet voor niets wandelden de Griekse filosofen altijd door het park. Denken en stilzitten, dat ging niet altijd samen, wisten zij.

Modern onderzoek bewijst hun gelijk. En dat zit hem niet alleen in de loopbeweging zelf maar vooral ook in de mentale toestand van het lopen. Neem samen met Mieras een duik in de hersenen van de voetganger.

PROFESSOR ERIK SCHERDER – *Hoogleraar neuropsychologie en verbonden aan de VU Amsterdam* (spreekt om 16.15 uur)

LOPEN, ONS BREIN en GELUK

De van televisie bekende hoogleraar neemt u in zijn afsluitende keynote mee naar de werking van het brein, welke rol lopen daarbij speelt en wat dat doet met stress, welbevinden en het gelukgevoel.

11.00 – 13.00 Sessies – stel uw eigen programma samen

STREETLABS IN UTRECHTSE STRAAT (Shay Raviv & Geke van Dijk – STBY)

In de afgelopen twee jaar heeft STBY verschillende ontwerp- en onderzoeksprojecten uitgevoerd ter ondersteuning van innovatieprojecten rondom het gebruik van de openbare ruimte. In sommige projecten hebben we de mogelijkheden onderzocht om meer ruimte te creëren voor voetgangers of voor het verbeteren van fietsparkeren in specifieke gebieden. Andere projecten waren breder, zoals hoe mensen een bepaalde straat of plein ervaren en welke suggesties ze hebben voor verbetering.

Door aan een reeks projecten met een vergelijkbare onderzoeksvraag te werken, hebben we een aansprekende en doelmatige onderzoeksmethode ontwikkeld die we 'Straatlabs' noemen. Hoewel de focus en reikwijdte van de projecten verschilt, is het participatieve en co-creatieve karakter van de benadering een constante factor.

Gebruik van ruimte beter leren begrijpen

Met deze aanpak helpen we de gemeente Amsterdam om het gebruik van de stedelijke ruimte beter te leren begrijpen vanuit verschillende perspectieven, en deze ook gezamenlijk een nieuwe vorm te geven. We gaan hierbij verder dan een traditionele voorlichtings- en inspraakbijeenkomst en streven ernaar de kennis en vaardigheden van verschillende, uiteenlopende actoren aan te spreken die ingebed zijn in de omgeving. Binnen de setting van Straatlabs brengen we deze verschillende gebruikers en belanghebbenden rond een tafel bij elkaar voor een verkennend en co-creatief gesprek.

Inclusieve ontwikkeling

STBY deelt de kern van de Straatlab-benadering en licht deze toe met voorbeelden, evenals de waarde die het toevoegt aan een inclusieve ontwikkeling en beheer van de openbare ruimte.

SAFARI DOOR AMSTERDAM

We nemen je mee op pad/safari door de stad, laten je door de bril van verschillende deskundigen kijken naar de ruimte voor de voetganger in de historische binnenstad. Samen met een gebiedsmakelaar, een stedenbouwkundige of een ontwerper kijken we hoe we kunnen omgaan met de verschillende ruimteclaims... en hoe maken we de voetganger dan gelukkig?

De rondleiders van de gemeente Amsterdam laten u graag kennismaken met de uitdagingen voor de voetganger in de Amsterdamse binnenstad.

HOE ONGEVALLLEN TE VOORKOMEN (Karin Klein Wolt & Susanne Nijman - Veiligheid NL)

Sinds 1997 verzamelt VeiligheidNL cijfers over slachtoffers die zich bij de Spoedeisende Hulp (SEH)-afdelingen van Nederlandse ziekenhuizen melden na een ongeval. Op basis van die registratie kan ook worden bepaald hoeveel slachtoffers er vallen onder voetgangers in de openbare ruimte. Dat betreft dan niet alleen slachtoffers van verkeersongevallen (met rijdende voertuigen), maar ook de vele ernstige valongevallen. Dat biedt een uniek, compleet beeld van SEH-behandelingen van voetgangers: zowel qua omvang van de problematiek als de toedracht van de ongevallen.

Actie is nodig

De cijfers over 2017 worden bekend gemaakt op het Voetgangerscongres door Karin Klein Wolt en Susanne Nijman van VeiligheidNL. Om een tip van de sluier op te lichten: de cijfers vragen om actie. Valpreventie en goed onderhoud van voetpaden kunnen veel persoonlijk leed en maatschappelijke kosten besparen.

ONTWERPEN TEGEN EENZAAMHEID (Esther Reith – Gemeente Amsterdam)

Een team ontwerpers en onderzoekers van gemeente Amsterdam heeft meegewerkt aan het programma Levensloopbestendige stad met als onderzoeksvraag: Hoe word je in de toekomst goed zelfstandig oud in Amsterdam en hoe kan het ruimtelijk ontwerp daaraan bijdragen? Onderzocht werden sociale thema's: fysieke beperkingen, dementie, warmtegevoeligheid en eenzaamheid. Eenzaamheid is een steeds groter probleem aan het worden. Dit resulteerde in de onderzoeksvraag: welke ruimtelijke strategie kan bijdragen aan het verminderen van eenzaamheid? En waar in de stad is het probleem het meest urgent? Met deze vragen is een stadsbrede analyse gedaan en zijn drie buurten onderzocht: Buitenveldert noord, Indische buurt oost en de Bloemenbuurt in Noord.

WALKABILITY IN DE BINNENSTAD (Johan Olsthoorn en Jeroen Grooten - Gemeente Amsterdam)

Zoals regelmatig in de kranten te lezen is, neemt het aantal mensen dat aanwezig is in de openbare ruimte van Amsterdam sterk toe. De verblijfskwaliteit en het voetgangerscomfort kunnen hierdoor onder druk komen te staan. Voor een economische vitale binnenstad zijn deze aspecten echter van cruciaal belang.

Voetgangersvriendelijk

Daarom heeft de gemeente Amsterdam op een objectieve manier het voetgangerscomfort ('walkability') in beeld gebracht. Het gaat hierbij om een combinatie van de beschikbare loopruimte en de voetgangersdrukke. Dit instrument biedt aanknopingspunten voor het creëren van een voetgangersvriendelijke binnenstad.

13.10-14.00 Lunch

14.00 – 14.30 Sessies – stel uw eigen programma samen

BOTSENDE BELANGEN (Lony Scharenborg – de 9 straatjes)

Lony Scharenborg, winkelstraatmanager van De 9 Straatjes in Amsterdam, weet dat voetgangers belangrijk zijn in een winkelgebied. Ze wil het voor hen zo prettig mogelijk maken. Dat is een ware uitdaging want er spelen en strijden allerlei belangen en partijen.

De 9 Straatjes in Amsterdam is een beroemd winkelgebiedje in de Amsterdamse grachtengordel. Bezoekers, bewoners, ondernemers en doorgaand fiets- en autoverkeer strijden er om de schaarse ruimte. Het is een enorme uitdaging om het veilig, leefbaar en aantrekkelijk te houden en het tegelijk iedereen naar de zin te maken, vertelt Scharenborg.

"Auto beschermt voetganger"

Een autovrij-pilot bracht allerlei inzichten. Scharenborg: "Het werd zonder auto's zelfs gevaarlijker voor voetgangers. Ineens bleek de auto de voetganger te beschermen!" Dat is nieuw. Maar kennelijk wel realiteit in dit gebied. "Voetgangers 'zwalken' vaak en zodra er geen auto's rijden letten ze niet op waar ze lopen. Maar fietsers en scooters rijden snel en gehaast. Er ontstonden gevaarlijke situaties met op de drukste momenten flink wat incidenten." Ook de winkeliers en bewoners van het gebied willen de autobereikbaarheid borgen. Het stopverbod dat nu in het gebied geldt blijkt een passende oplossing.

En zo kan Scharenborg meer voorbeelden aanhalen. De beleving die vergroot wordt door de gezellige terrasjes vormen voor voetgangers een obstakel. Net als de afvalinzameling, toeleveranciers, bouwverkeer en geparkeerde fietsen.

Hoe stapje voor stapje gezocht wordt naar oplossingen waarbij de belangen van een ieder gewogen worden en zich telkens weer nieuwe problemen voor doen, vertelt Scharenborg op het Nationaal Voetgangerscongres. Een belangrijk en interessant verhaal, óók voor kleinere gemeenten die vergelijkbare of andere uitdagingen hebben.

DE VOETGANGER BINNEN DE OMGEVINGSWET (Charlotte van den Hombergh-Vaartjes en Jan-Willem Boots – Kragten)

De belangen van de voetganger zijn vaak onderbelicht in de huidige beleidsstukken. Onder het huidige regime is het niet eenvoudig om verkeersaspecten vast te leggen. Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Het stelsel van de Omgevingswet stelt de gebruikers centraal. De Omgevingswet vraagt nadrukkelijk om een integrale benadering. Mobiliteit en ook specifiek 'de voetganger' is onderdeel van deze integrale benadering.

De kansen van de Omgevingswet voor de voetganger

Het is daarom nú het moment om aandacht te besteden aan mobiliteit in zijn algemeenheid en de voetganger in het bijzonder. Het gaat daarbij enerzijds over het proces en anderzijds over de inhoud. In onze bijdrage nemen wij u mee in de kansen die de Omgevingswet biedt voor de voetganger.

MERWEDEKANAALZONE (Christiaan Kwantes en Ilse Galama – Goudappel Coffeng)

Alle voordelen van lopen komen in Utrecht samen bij het grote binnenstedelijke ontwikkelproject Merwedekanaalzone: een compleet nieuw stadsdeel met 6.000 tot 9.000 nieuwe woningen, binnen de bestaande stadsgrenzen. Deze aantallen woningen zijn met de beoogde hoge dichtheden alleen mogelijk met onorthodoxe en innovatieve mobiliteitskeuzes: oftewel een systemsprong mobiliteit.

Hoofdról voetganger

Bij deze systemsprong hoort een hoofdról voor de voetganger: lopen is een ruimte-efficiënte en sociale vorm van mobiliteit, het helpt tegen welvaartsziekten, depressies en stressgevoelens, en het draagt bij aan een inclusieve stad (verbinden van wijken en bevolkingsgroepen).

Koning Voetganger

Samen met stedenbouwkundigen heeft Goudappel Coffeng voor de Merwedekanaalzone een verkeersstructuur ontwikkeld, waar de voetganger koning is. Samen met u springen we in de sessie naar het jaar 2030: waarin Utrecht 20% is gegroeid, met hetzelfde ruimtegebruik als nu.

ONTDEK DE GEHEIMEN VAN DE SOCIALE STOEP (Sander v/d Ham en Hans Karssenber – Stipo)

Altijd al willen weten hoe het toch komt dat in sommige straten bewoners goed met elkaar omgaan, dingen organiseren met elkaar en er ook nog eens een mooie straat van maken? Kom dan naar de workshop over sociale stoepen. Sander van der Ham en Hans Karssenber van Stipo verklappen je de geheimen van sociale stoepen.

Op basis van onderzoeken naar de stoep en de stad op ooghoogte (The City at Eye Level) vertellen ze over de rol van inrichting, gebruik en programmering en management hoe sociale stoepen ontstaan. Herontdek aan de hand van goede voorbeelden je eigen rol als bouwer, planner, ontwerper, handhaver of beleidsmaker bij het maken van een sociale stoep.

VOETGANGER BLIJKT ZIJN GEWICHT IN GOUD WAARD. VAN INZICHT NAAR ACTIE (Emile Oostenbrink – CROW, Martijn Lelieveld – Decisio, Annemieke Molster - Molster stedenbouw)

Voetganger blijkt zijn gewicht in goud waard. Van inzicht naar actie!

CROW heeft een rapport uitgebracht over de effecten van investeringen in lopen. Op basis van een literatuurverkenning die is uitgevoerd door economisch onderzoeksbureau Decisio en Molster stedenbouw.

De conclusie is dat investeren in goede voorzieningen voor voetgangers goud oplevert.

Actief op zoek

Samen met u gaan we actief op zoek naar de wijze waarop we de vele baten ook daadwerkelijk kunnen verzilveren. Aan de slag!

14.35 – 15.05 Sessies – stel uw eigen programma samen

BEWEGENDE STAD (Laura Hakvoort – Gemeente Amsterdam en Fred Woudenberg – GGD)

In Amsterdam is de ambitie om mensen zoveel mogelijk te laten lopen en fietsen en om kinderen te laten spelen. Om dat voor elkaar te krijgen loopt het stedelijk programma 'De bewegende stad'. Dat programma heeft een aantal bouwstenen die inmiddels breed worden toegepast in Amsterdam, de beweglogica. In de sessie laten we zien hoe Amsterdam soms verregaande maatregelen neemt om het lopen en het spelen te bevorderen.

RUIMTE MAKEN VOOR DE VOETGANGER (Lennart Nout en Eveline de Jong- Mobycon)

Streetsketch is een door Mobycon doorontwikkelde, interactieve ontwerptool waarmee iedereen binnen een paar minuten een straat kan (her)ontwerpen. De klik-en-sleep elementen laten direct zien waar ruimte voor is en vooral waar keuzes moeten worden gemaakt in de verdeling van beschikbare ruimte. Omdat Streetsketch gemakkelijk is in gebruik, kunnen bewoners en andere belanghebbenden mee-ontwerpen met overheden en wegontwerpers.

Streetsketch

Tijdens deze workshop nemen we je mee in de voorstudie Nieuwe Binnenweg van Rotterdam. Daarbij is Streetsketch gebruikt om met bewoners en ambtenaren van gemeente Rotterdam de straat opnieuw te ontwerpen. Ruimte voor voetgangers en fietsers stond centraal bij deze herinrichting. Tijdens de workshop zal uitleg worden gegeven over het ontstaan en gebruik van Streetsketch én is er ruimte om zelf aan de slag te gaan.

DE GELUKKIGE WERKNEMER (Riette Bosch – Rijksvastgoedbedrijf & Han Schraders – gemeente Utrecht)

Is een gelukkige voetganger ook een gelukkige werknemer? Hoe moet een gebied er uit zien, midden in het centrum van Utrecht, waar bijna 10.000 mensen werken - en kunnen we hen vaker naar buiten lokken? Het Rijksvastgoedbedrijf en gemeente Utrecht denken of werken met de gebiedspartners zoals ASR, NS en Prorail aan deze vraag voor het gebied Moreelse. Het Atelier Rijksbouwmeester agendeert het concept 'gedeelde ruimte'.

Groene ademruimte

Moreelse ligt aan de Catherijnesingel en heeft met het Moreelsepark, en park Nieuweroord veel potentie om in een steeds drukker en compacter wordende stad groene ademruimte te bieden. Dat betekent een herverdeling van de openbare ruimte en meer ruimte voor de wandelende mens. Vastgoedeigenaren, werkgevers, werknemers, bewoners en gemeente lijken elkaar te vinden.

IN POLONAISE DOOR DE STAD (Bo Bos – XTNT)

In de stadscentra van grote steden zoals Amsterdam en Utrecht wordt het steeds drukker op straat: stromen bewoners, werknemers, toeristen en winkelend publiek lopen op piekmomenten in polonaise langs hotspots. Hoe houden we drukte in de hand, kunnen we doorstroom bevorderen en de voetganger meer ruimte geven?

Aan de hand van concrete voorbeelden wordt getoond hoe praktisch toepasbare smart mobilitytools de hotspots in de stadscentra bereikbaar, veilig en leefbaar houden.

HET DNA VAN DE STAD ALS GEZONDE HABITAT (Leendert van Bree -Raad voor de Leefomgeving en infrastructuur)

Er is veel meer gezondheidswinst te boeken door omgevingsbeleid. Dat concludeert de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) in zijn recente advies 'De stad als gezonde habitat'. Steden kijken nu vaak alleen naar het halen van wettelijk vastgestelde milieunormen uit oogpunt van gezondheidsbescherming. De Rli pleit ervoor om óók focus aan te brengen op gezondheidsbevordering, waarvoor de fysieke inrichting van de stad medebepalend kan zijn. In deze sessie zal het 'DNA van de stad als gezonde habitat' worden toegelicht en zal worden verkend hoe beleid en organisatie voor een gezonde, en dus ook beweegvriendelijke stad, vorm kan krijgen.

15.05 – 15.25 Pauze

15.25 – 17.00 Afsluiting

DE WALKING BEING (Martine de Vaan- Rijksvastgoedbedrijf & oprichter Weeting)

De bewijzen stapelen zich op dat lopen voor bijna alles goed is, maar intussen bewegen we minder en zitten we steeds langer. Hoe doorbreken we dat? Als opmaat naar het slotdebat neemt Martine de Vaan ons in sneltreinvaart mee in haar visie: Nederland wordt het eerste land van walking beings.

Bruto Nederlands geluk

Voor walking beings is lopen een natuurlijk onderdeel van het 'zijn' doordat het is geïntegreerd in leren, vergaderen, reizen en ontmoeten. Walking beings hebben geen discipline nodig om voldoende te bewegen, en daarom gaat het eindelijk lukken. Het Bruto Nationaal Geluk stijgt met sprongen. Dit vraagt wel iets van organisaties, en een nieuwe kijk op stedenbouw.

WRAP UP onder leiding van Arend de Geus

KEYNOTE Professor ERIK SCHERDER

Afsluiting door wethouder SHARON DIJKSMA - Een leefbare stad kan niet zonder voetgangers

Wethouder Sharon Dijkma sluit het Nationaal Voetgangerscongres af. Dijkma over het belang van het onderwerp: 'Zo gezond als lopen is voor de mens, zo gezond zijn voetgangers voor een stad. Een leefbare stad kan dan ook niet zonder voetgangers. Daarom moeten zij in de autoluwe stad die wij voor ogen zien ruim baan krijgen. Voetgangers geven de stad extra lucht.'

17.00 NETWERKBORREL

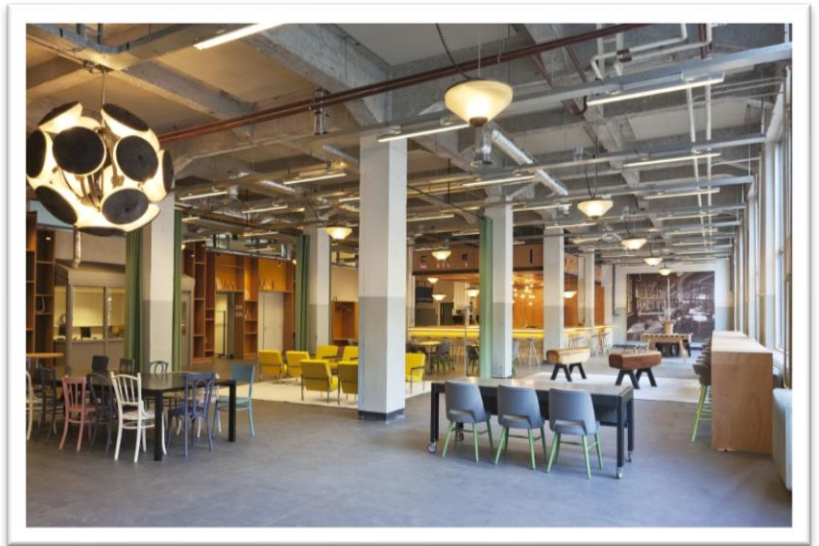

Locatie

Stadstimmertuin

Voormalige Stadstimmertuin 4
1018 ET Amsterdam

OV-halte: Weesperplein

Aanmelden

Verzeker uzelf van een plekje en meld u
vandaag nog aan via:

nationaalvoetgangerscongres.nl/aanmelden

Partners

XTNT Experts in Traffic and Transport adviseert en realiseert op het gebied van verkeer en vervoer. We bieden mobiliteitsoplossingen voor een optimale bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid. De mens is ons uitgangspunt: de mens als reiziger en als verkeersdeelnemer. En ook de mens in het proces bij overheden en werkgevers. Onze adviseurs combineren hun inhoudelijke kennis, een frisse blik en procesvaardigheden om te komen tot besluiten.

Goudappel Coffeng is gespecialiseerd in maar één ding: mobiliteit, en wel in de volle breedte en diversiteit die recht doet aan dit specialisme. Hierdoor zijn we sinds 1963 al uniek en kunnen we als kennisleider onze opdrachtgevers integrale oplossingen aanbieden voor hun (complexe) mobiliteitsvraagstukken: van advies en IT tot mobiliteitsdiensten.

Wij werken aan ruimte in al zijn verschijningsvormen, wij combineren vakkennis en proceskennis en stellen de klant daarbij centraal. Vertrouwen is daarbij een sleutelbegrip voor kwaliteit en continuïteit.

Mobycon is een advies- en onderzoeksbureau met meer dan 25 jaar ervaring in verkeer, vervoer en mobiliteit. Mobycon staat voor slimme mobiliteitsoplossingen voor iedereen.

Supporters

Programma van de dag 25 september 2018			
		Zaal: Congreszaal	
09:30 uur	30 min	Ontvangst en registratie	
Plenair			
10:00 uur	50 min	Opening dagvoorzitter: Arend de Geus	
		Keynote spreker: Mark Mieras - Een duik in de hersenen van de voetganger	
10:50 uur	10 min	Korte wisselpauze	
WORKSHOPS ronde 1			
		Zaal: Congreszaal	Zaal: Podium
<i>De helft van de groep gaat op safari en de andere helft kan nu 2 workshops volgen</i>			
11:00 uur		Walkability van de binnenstad	Ontwerpen tegen eenzaamheid
		Hoe ongevallen te voorkomen	Streetlabs in Utrechtse straat
<i>De helft van de groep gaat op safari en de andere helft kan nu 2 workshops volgen</i>			
12:10 uur		Walkability van de binnenstad	Ontwerpen tegen eenzaamheid
		Hoe ongevallen te voorkomen	Streetlabs in Utrechtse straat
13:10 uur		Lunch – Zaal: Gymzaal	
WORKSHOPS ronde 2			
14:00 uur	30 min	Locatie	Onderwerp
		Congreszaal	Botsende belangen
		Podium	Merwedekanaalzone
		Gymzaal	De voetganger binnen de omgevingswet
		Papiermagazijn	Ontdek alle geheimen van de sociale stoep
		Daktuinkamer	Voetganger blijkt zijn gewicht in goud waard
14:35 uur	30 min	Locatie	Onderwerp
		Congreszaal	De gelukkige werknemer
		Podium	Bewegende stad
		Gymzaal	In polonaise door de stad
		Papiermagazijn	Ruimte maken voor de voetganger
		Daktuinkamer	Het DNA van de stad als gezonde habitat
15:05 uur		Pauze	
Plenair			
15:25 uur		De Walking Being door Martine de Vaan	
		Wrap-Up onder leiding van Arend de Geus	
		'Wij zoeken ruimte voor lopen' door Ankie van Dijk (Wandelnet)	
16:15 uur		Keynote Erik Scherder – Lopen, ons brein en geluk	
16:45 uur		Afsluiting door wethouder Sharon Dijksma	
17:00 uur		Netwerkborel	

